

A ZENE TÖRTÉNETÉNEK KEZDETEI

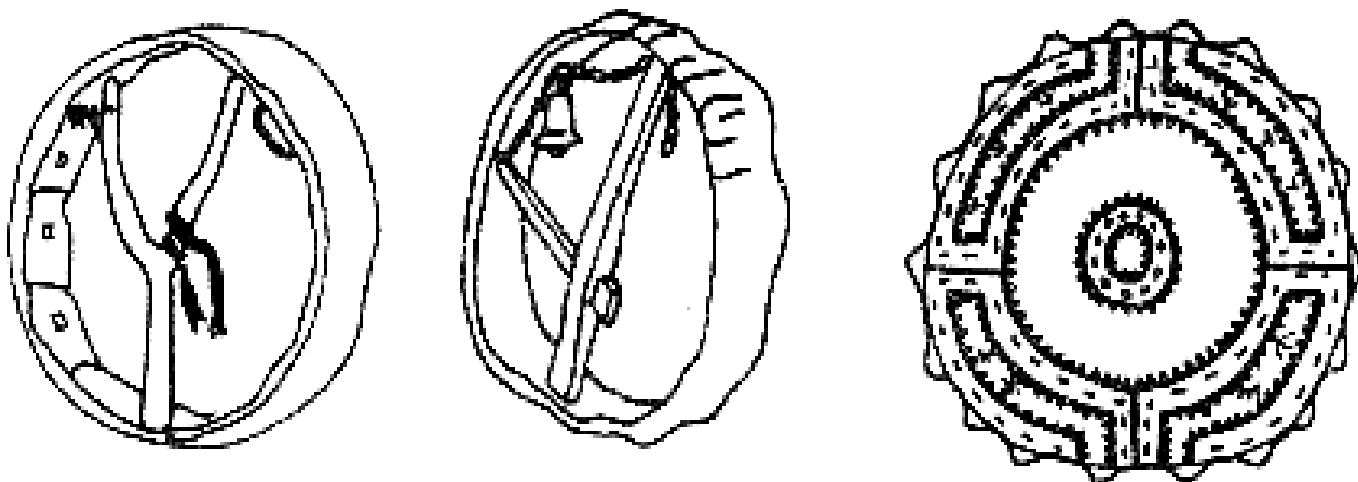
„Régi tapasztalat: a zene gazdagítja a kedélyt, nemesíti az ízlést, fogékonyabbá tesz más szépségek iránt”

Bárdos Lajos

/

1. Az őskor zenéje

- Valamennyi művészeti ág közül a zene és a tánc az, aminek **kezdeiteiről a legkevesebbet tudunk**.
- A zene fejlődése az **énekléssel** kezdődött. A régmúlt kultúrákban valószínűleg **szorosan összetartozott a szöveg és a dallam**. (pl. siratók, kesergők elnyújtott szövege és dallama)
- Az őskori ember a dalokat az emberi **hang középső fekvésében, mérsékelt hangerővel** adhatta elő.
- A **ritmusnak fő szerepe lehetett**, énekeit feltehetően **lábdobogással és tapsolással** kísérte. Ezt később a **dobok, sípok és csengők**, vagyis a legegyszerűbb hangszerek váltották fel. (pl. istállóskői furulya)

- A zenék és dallamok szorosan kötődtek a **mágikus szertartásokhoz** (pl. az esőtánc vagy a sámánok transzba ejtő tánca, varázsénekek)
- Egy-egy terület énekes és hangszeres stílusa nemigen keveredett egymással.
- A többszólamúság kialakulása sokáig tartott, az ősi zene valószínűleg ismerte a **heterofóniát**, melynek **jellegzetessége, hogy ugyanazt a dallamot egy kis eltéréssel adják újra és újra elő**.
- Egyes kutatók teóriái szerint a kezdetleges hangszeres zene ugyanolyan régi múltra tekint vissza, mint az éneklés. A korai eszközhasználattal egy időben az eszközökkel való tudatos hangkeltés is elkezdődhetett.

2. Az ókor zenéje

- Az ókorban a **zene és a költészet szorosan összefonódott**, együvé tartozott.
- A **zenének nagy szerepe volt** az ókori kultúrák művészetében. Ezt a különféle képzőművészeti alkotások és a fennmaradt írásos emlékek is igazolják.
- A világ zenekultúrái közül a **legrégebbi a kínai**.
  - A legrégebbi kínai hangrendszer valószínűleg félhangnélküli **öthangú skála volt (pentaton)**.
  - A monda szerint Huang Ti császár Kr. e. 2700-ban Linglun bölcsnek megbízást adott, hogy a **zenét szilárd szabályok és törvények alapjára vezesse le**. A bölcs két csodamadár, Fung és Hoang útmutatása szerint **két hatsípú sort készített**, melyeken a madaraktól tanult két, 6-6 egész hangból álló hangsort (f, g, a, h, cis, dis és fis, gis, ais, c, d, e) lehetett fűjni.
  - A **hangszereket anyaguk szerint nyolc csoportra** osztják: bőr-, kő-, fém-, agyag-, selyem-, fa-, bambusz- és tökhangszerekre.
  - Túlnyomóak a pusztán **lárma- vagy- zörejhangszerek**: nagy- és kisdobok, csörgők, deszkalapok.
  - ismertek **fúvós hangszereik** is: fuvolák, oboák, bambusz-pánsípok,
  - ősi hangszereik:
    - ⇒ **hiun**, a mi okarinánk mintájára,
    - ⇒ a 25 sodrott selyemhúrral ellátott **kin** nevű citera,
    - ⇒ a 25 húrú, mozgatható keresztléccsel ellátott **cse**,
    - ⇒ a 12 vagy 24 bambuszsípból és kivájt tökből készített szelládából álló **cseng** nevű kis orgona.
  - A kínaiaknak gazdag zeneelméleti irodalmuk is van: 69 munka jelent meg egy **Lu-csu-csan-kaó** (*A zene könyveinek kritikai vizsgálata*) c. gyűjteményben.
- **India** zenekultúrájának kezdeteiről nincsenek forrásaink, azt azonban már bizonyosan tudjuk, hogy **hétfokú hangsoruk** is volt. Jellegzetes hangszerük a **szitár**.

- A perzsa-arab zenevilágra erős hatással volt az asszír-babiloni zene. **Dárius király** udvarában **nagy létszámú zenekarok és tánckarok** szerepeltek. Az **arabok honosították meg Európában a lantot**. Az asszír-babiloni zene első emléke egy agyagtábla, amely az óbabiloni himnusz töredékeit őrzi.

- Egyiptom virágzó zenei életére a meglévő leleteink alapján következtethetünk.

- Fő hangszereik a **hárfa és a fuvola** voltak.
- A vallásos szertartások, ünnepélyek, különböző társadalmi események mind megannyi lehetőséget és alkalmat adtak a zenélésre.
- Az államot vezető **papság azonban erős befolyást gyakorolt a zenére**, s ebből következett a régi hagyományokhoz való merev ragaszkodás.

- A **zsidók zenéje főként templomi énekeket**, himnuszokat, zsoltárokat, győzelmi dalokat, köszöntőket és siratókat foglalt magába.

- A görög világban a legnagyobb a zene szerepe az összes többi ókori világ közül, mert itt válik először az általános műveltség részévé.

- A zene itt **alkotóeleme a vallási szertartásoknak**, a görög **drámák** előadásainak (**kórus**) és az **olimpiai játékoknak**.

- A görög zeneelmélet alapvető fontosságú a későbbi korok szempontjából, ezenkívül foglalkozik a zenének a társadalomban betöltött szerepével és hatásával is.

- A görögök szerint a **zene isteni eredetű** (a zene istene: Orfeusz), s nagy **erkölcsi hatása van, mely kiterjed az emberi jellemre és viselkedésre is**.

- A rómaiak zenéjét főként leírásokból, képzőművészeti emlékekből ismerhetjük meg, mivel **dallamemlékek sajnos nem maradtak fenn**. A rómaiak **átvették a görögök zeneelméletét**, hangszereiket, s zenetanítóik rendszerint görög rabszolgákból kerültek ki.